

Het alcoholisme of gebruik en misbruik van sterken drank, met een voorstel ter beteugeling van dronkenschap

<https://hdl.handle.net/1874/236458>

Vak 157

mm 13481

HET ALKOHOLISME

OF

GEBRUIK EN MISBRUIK

VAN

STERKEN DRANK,

MET EEN VOORSTEL

TER BETEUGELING VAN DRONKENSCHAP,

DOOR

DOCTOR **E. H. A. Fritsen.**

„Le meilleur moyen de s'enrichir
consiste à modérer ses dépenses.”
(GUBLER, *La cohibition.*)

Prijs 25 cents,

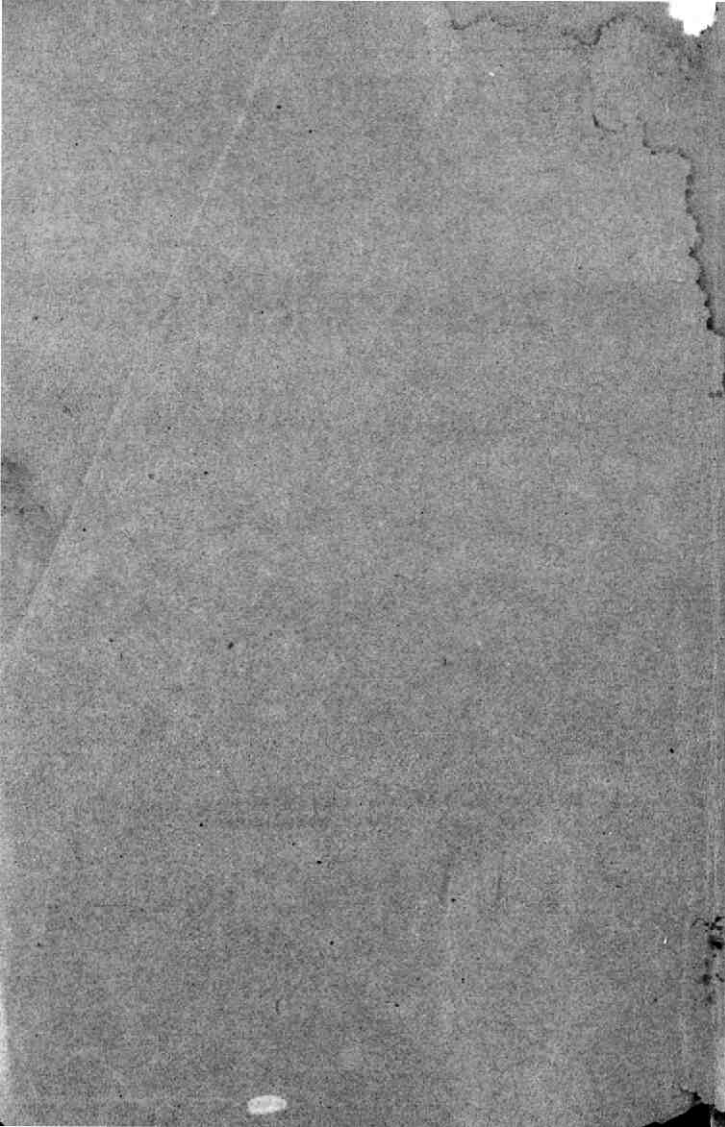
ten voordeele der St. **ELISABETH's** Vereeniging
voor behoeftige kraamvrouwen te Helmond.

256

Helmond,

& JANSEN.

1878.

HET ALKOHOLISME

OF

GEBRUIK EN MISBRUIK

VAN

STERKEN DRANK,

MET EEN VOORSTEL

TER BETEUGELING VAN DRONKENSCHAP,

DOOR

DOCTOR **E. H. A. Fritsen.**

„Le meilleur moyen de s'enrichir
consiste à modérer ses dépenses.”
(GÜBLER, *La cohibition.*)

Ten voordeele der **St. ELISABETH's** Vereeniging voor
behoefteige kraamvrouwen te Helmond.

HELMOND,

BOTS & JANSEN.

1878.

HULDE

AAN

Mevrouw de Presidente

DER JEUGDIGE

St. Elisabeth's Vereeniging

VOOR

BEHOEFTIGE KRAAMVROUWEN.

HELMOND, Sept. 1878.

VOORBERICHT.

Het Alkoholisme of de quæstie van den Sterken Drank is tegenwoordig aan de orde van den dag in de pers, in meer dan eene vereeniging, en zal binnen kort te Parijs op een speciaal Congres behandeld worden.

Het is, dunkt ons, om die reden nuttig en goed, het publiek een duidelĳk begrip te geven van den invloed, dien de Sterke Drank op het gezond lichaam en op 's menschen constitutie uitoefent, overtuigd als wij zijn, dat vele christen Nederlanders, na kennisneming, de handen in een zullen slaan, om de vergiftiging door Alkohol en de schandelĳke Dronkenschap te bestrijden en te beteugelen.

Moge dit geschriftje zijn streven : de verbetering der Volksgezondheid, de wering van zedelijk en stoffelijk verval en bederf, zoowel als de stijving der gemeentekassen en vooral die der jonge St. ELISABETH's Vereeniging voor behoeftige kraamvrouwen te Helmond, met geluk en zegen bereiken !

Zulks wenscht

DE SCHRIJVER.

HET ALKOHOLISME
OF
HET GEBRUIK EN MISBRUIK
VAN
STERKEN DRANK.

I.

**Inleiding; de Alkohol; samenstelling
en eigenschappen.**

„Le meilleur moyen de s'enrichir
consiste à modérer ses dépenses.”
(GUBLER, *La cohibition.*)

Elk volk heeft zijn geliefkoosden en geestrijken drank.

De Brandy, de Rhum, de Whisky, de Arrach, de Koumiss en de Jenever zijn alle bekende volkslikeuren.

Voor den Nederlander is de Alkohol of het Gedestilleerd een ware nektar, welke lief en leed besproeit. Maar er ligt een hemelsbreed verschil, eene kloof, om zoo te zeggen, als tusschen 't goed en 't kwaad, naar mate het gebruik of het misbruik, dat van den Sterken Drank wordt gemaakt.

Wij gaan, ons plaatsende binnen het gebied en niet over de grenzen der positieve wetenschap, den invloed van den Alkohol op het gezond lichaam beschrijven, als hij genoten wordt in kleine hoeveelheid en zijne nadeelige werking doen kennen, als hij in ruime mate wordt verslonden of langdurig wordt misbruikt.

De Alkohol ($C_4H_6O_2$ of C_2H_6O) is een samengesteld lichaam, in vloeibaarheid nagenoeg aan æther gelijk, en bestaat uit water, uit kleurstof, een of meerder æthers en een vluchtige olie; terwijl zijn aroma of bouquet afhankelijk is van zijne grondstof.

De Alkohol heeft eene opmerkenswaardige aantrekking tot water. Hij lost gemakkelijk een groot getal organische stoffen op; echter stolt hij de gelatine en de verschillende albuminesoorten; van daar met zijne zucht naar water, de eigenschap van gisting en vooral rotting tegen te gaan en de weefsels te verharderen en wit te maken.

II.

Werking op het gezonde lichaam. Vergiftiging.

Matigheid.

Alkohol, over de gladde huid gewasschen, wekt door de snelheid van zijn verdamping, het gevoel van frischheid en koude op.

In eene wonde of op een slijmvlies ontstaat onmiddellijk, naar gelang der sterkte, òf bleekheid door samensnoering der haarvaten en der weefsels, òf doffe witheid en hardheid met stolling des bloeds en der albuminevochten. Tezelfder tijd treedt in min of meerder graad warmte op, vergezeld van branding en pijn.

Na die eigenaardige, dadelijke en objective verschijnselen volgen spoedig de reactiewerkingen van het aangeraakte en beleedigde lichaamsdeel: de bloedvaten, eerst saâmgetrokken, verwijden zich en de warmte en de roodheid worden grooter, ontsteking volgt.

Als de Alkohol in de aders is gespoten, wordt het coagulum van het bloed de oorzaak van dood, door versperring der groote slagaderen of door verstopping in de slagader der longen.

Op het slijmvlies der maag, gewoon aan prikkels

en aan bijtmiddelen, is de werking van Alcohol vrij getemperd, echter niet bij keel- of maagontsteking of als de spiritus sterk geconcentreerd is of in groote massa in eens opgenomen wordt, in welk geval hij op de maag het gevoel van branding opwekt.

In matige hoeveelheid genoten, deelt hij eene zachte en aangename warmte mede, vult de binnenwanden der maag met bloed, bevordert de speekselafscheiding, het uitzweeten van maagsap en ten laatste den loop der gal en des pancreasvochts. De werkzaamheid der maagspieren wordt eveneens aangewakkerd en de spijsvertering verbeterd.

In tegendeel in massa gebruikt, wekt de Alcohol het zuur op, tergt het slijmmaagvlies, stolt de mucus, maakt de pepsine of de chymosine machteloos en houdt de spijsvertering tegen. Het brandend gevoel, dat zuivere Alcohol teweegbrengt, kan in maagpijn en maagontsteking overgaan.

De inwerking op het voedingskanaal kaatst onmiddellijk terug langs sympathischen weg op het centraal zenuwstelsel. De pols wordt opgewekt, de huidwarmte vermeerderd, de algemeene krachtsontwikkeling is toegenomen.

In het binnenste der maag, waar hij eenigen tijd verwijlt, verandert de Alcohol voor een gedeelte in azijnzuur of wel in melkzuur. De opname in het bloed geschiedt door de aderen der maag en der darmen met te meer spoed, naar mate de plaat-

selijke inwerking gering en zacht, en de voorraad stoffen ter vertering in de maag aanwezig, klein is. ¹⁾

Hij, die een borrel drinkt, krijgt een welbekend en aangenaam gevoel van warmte. Het zonderlingste van dit warmtegevoel is, dat het in verhouding staat tot de omgevende temperatuur; als deze lager is, wordt het warmtegevoel grooter en omgekeerd.

Op 0° temperatuur, het vriespunt, gebracht en zelfs lager tot 70° onder 0°, brengt het gebruik van zulken killen Alkohol geen koud gevoel teweeg. Het is om die reden niet te verwonderen, dat in de noordelijk gelegen landen het volk jenever drinkt om zich te verwarmen, en om na opname in het bloed, beter tegen de koude te kunnen strijden. (*Gubler.*)

Wijlen Claude Bernard, de groote fransche natuurkundige, heeft onomstootelijk bewezen door proeven op dieren, dat de aanwezigheid van Alkohol in de maag de klieren van dit orgaan en die der lever opwekt. Het is daarom niet onverstandig een likeurtje vóór den maaltijd te gebruiken, bijaldien een zoogenaamd „sneeuwballetje” de spijsvertering bevordert; groote hoeveelheid tergt het maagvlies en bederft de pepsine.

Op de hersenen heeft de Alkohol een eigenaardigen invloed.

1) Zie: *Commentaires Thérapeutiques du codex medicamentarius*, par A. GUBLER, Professeur. Paris, J. B. Baillièrè & Fils, 2me édition. 1874.

Bij eene eerste inwerking ontstaat vroolijkheid en welzijn ; men praat gemakkelijker, de vlugheid des geestes is, om zoo te zeggen, verdubbeld. Men wordt moedig, kloek en lief. De gemoedsindrukken komen zonder moeite en alles doet zich schoon en rooskleurig voor. Ziedaar de gepaste, de geoorloofde verheuging.

Bij heviger inwerking beginnen de verschijnselen te veranderen. In de plaats der opwekking volgt de stoornis ; het aangezicht wordt heet, eene soort van koorts bevangt den drinker, die begint minder baas te zijn van zijn wil, en van zijne gedachten. Hij wordt kwaad, zoekt twist of stort tranen en laat de geheimen van zijn hart vloeien en bevestigt het oud spreekwoord : *in vino veritas*. De kracht en energie, die van te voren bestonden, verdwijnen en de onhandigste bewegingen der ledematen bewijzen al spoedig dat dronkenschap aanwezig is. In dien toestand kan het gezicht beneveld, het gehoor verstoord worden en gewoonlijk volgt een onweerstaanbare slaap, die veelal gevolgd wordt door brakingen en verlies van eetlust.

Bij vergiftiging door Alcohol is de collapsus volledig, zijn de krachten geheel verdwenen, de ongevoeligheid algemeen, zelfs de oogappel wordt niet meer geprikkeld, en de lijder valt in eens, of na krampaanvallen, in coma, die, zoo niet doodelijk zijnde, minstens lang aanhoudt en traag verdwijnt.

Na dronkenschap is de mond ruw en kleefachtig, de eetlust schier verdwenen en veelal bestaat walging van spijzen. Als gevolgen komen dikwijls maagontsteking, galvloed en geelzucht.

Indien de dood op dronkenschap volgt, waartoe in de eerste plaats de uitwendige koude, door inwendige congestiën te verwekken, veel bijdraagt, vindt men verdorvenheid des bloeds, dat zwart, onsamenhangend en als met vetplekken beladen is.

Dit bloed zet het hart, de longen enz. uit en geeft aan die organen een eigenaardig aanzien. In de zenuwvaten is de myeline gekorrelt en alle lichaamsdeelen, zoowel als het bloed zelf, geven den geur af van Alkohol, die in natura aanwezig is.

De opname van Alkohol door de ademhalingswegen brengt vergiftiging te weeg even erg als en gelijkvormig aan die, welke door ætherdampen worden waargenomen.

Alle geestrijke dranken hebben niet dezelfde uitwerkselen of zooals men licht kan gelooven, kracht in evenredigheid van hun spiritus-gehalte. Neen, de eigenaardige samenstelling van elke likeur treedt steeds op den voorgrond en toont hare eigen verschijnselen, men denke slechts aan de verscheidenheid der wijnsoorten.

Verslaafdheid aan sterken drank wordt gevolgd door gebrek aan eetlust, maagpijnen en slijmbrakingen, vooral 'smorgens bij het opstaan. Verschillende soorten van leveraandoeningen, die met

ontaarding eindigen, verouderde longen- en nieren-
ziekten en een algemeen bederf der lichaamssappen
(cachexie) blijven nooit achterwege. Het zenuw-
stelsel wordt bedorven door stoornissen des geestes,
vallende ziekte, algemeene verlamming, krank-
zinnigheid, mania en delirium tremens. En hoe
menigvuldig zijn niet de ongelukken, door den
drank veroorzaakt, de twist en tweedracht in de
huisgezinnen gebracht, en de stoffelijke en zedelijke
welvaart vernietigd?

*De stoornissen, welke de jeneverdrinker aan zijn
constitutie berokkent, gaan op de kinderen over, die in
het algemeen zwak en kwijnend geboren worden en allen
aanleg voor tering of tuberkelziekten hebben. ¹⁾*

1) Leçons de Thérapeutique, par le Professeur A. GUBLER. Paris 1877.

III.

**Een voorstel ter beteugeling van
dronkenschap.**

* Menschlievendheid. - Besparing.

Ziedaar, geachte lezer, in korte trekken en in weinige regelen uit de beste bronnen der heden-daagsche vergiftkundigen, den invloed geschetst, dien de Alkohol op het menschelijk lichaam uitoefent. Kan er na eenig nadenken nog één verstandig man wezen, wien het niet ernst is en ter harte gaat, dat men zoo spoedig mogelijk maatregelen neme ter voorkoming van misbruik van sterken drank en van lichamelijk en zedelijk verval en bederf?

Een ieder onzer kent het groot aantal tapperijen, enz. welke zoovele gelegenheden aanbieden tot dronkenschap, en wij durven onder andere als een waar feit vermelden, dat in een ons goed bekend stadje, binnen drie weken tijds een half okshoofd jenever aan de toonbank in een kroegje verkocht en verschonken is, grootendeels aan vrouwelijke personen, die van arm- en liefdadigheidsbesturen een sober penninkske ter bedeeing ontvingen.

Moet de maat nog erger overloopen, moet er nog langer gedraald worden, alvorens eene wet

uit te vaardigen tegen het misbruik en de vergiftiging door Alkool ?

In gemoede, de Nederlandsche Regeering heeft een waardig pluimpje behaald, door het vaststellen en uitvaardigen eener Landswet, houdende voorziening tegen besmettelijke ziekten en tegen vroegtijdigen fabrieksarbeid der jonge kinderen ; maar de grootste factor der slepende kwalen, het bederf der krachtigste menschelijke gestellen, blijft als ziekteoorzaak heerschen en voortwoeden, namelijk de vergiftiging door sterken drank.

Moge de Regeering, of de Vertegenwoordiging met vluggen spoed het initiatief nemen tot verbetering en genezing dezer groote plaag en wonde der volksgezondheid.

Naar onze bescheiden meening moet de toekomstige wet ter wering en bestrijding van dronkenschap, uit haren aard en haar streven of doel, op twee hoofddenkbeelden of beginselen rusten en steunen : *Menschlievendheid en Economie*. Geen wet van dwang of van kastijding, maar van voorzorg, bescherming en besparing op zedelijk en stoffelijk gebied.

Ziehier eenige ideeën en stellingen :

De verkoop van sterken drank in koffiehuzen, herbergen, kroegen en tapperijen, enz. is verboden onder strafbepaling. Van dit verbod zijn uitgezonderd de wettig erkende societeiten en de buffetten der spoorweg-stations, passagiers-stoombooten

en vaartuigen. Deze categoriën betalen patent.

In elke gemeente des Rijks wordt door de zorg van het dagelijksch bestuur, op elke vijfhonderd inwoners, het recht van een jenever-debiet te openen en sterken drank te verköopen, publiek verpacht aan den meestbiedende, voor b. v. zes achter-eenvolgende jaren. De jenever-debieten staan onder bijzonder toezicht der politie.

De opbrengsten dezer verpachtingen komen ten bate der gemeente-kas en zijn in de eerste plaats bestemd om te voorzien in de kosten van opvoeding en onderwijs.

Elke pachter van een jenever-debiet is verplicht patent te betalen.

Het dagelijksch bestuur zorgt, dat de jenever-debieten zooveel mogelijk over de verschillende wijken der gemeente of plaats verdeeld worden.

Een van ouds bekend spreekwoord zegt: „de gelegenheid maakt den dief.” Evenzoo bieden de tallooze kroegen en drankwinkels gemakkelijke gelegenheden aan tot dronkenschap. Door de beperking der jenever-debieten, één op de vijfhonderd ingezetenen, wordt aan de volksbehoefte genoegzaam te gemoet gekomen, is beter politie-toezicht mogelijk en vindt elk gemeentebestuur eene nieuwe, welkome en rijke bron van inkomsten.

Hoe krachtig zouden *de Zedelijkheid* en *de Spaarzaamheid* op die manier bevorderd en *de Gezondheid des volks* in hooge mate verduurzaamd worden!

Wij behooren, gelijk uit dit geschriftje blijkt, onder de talrijke schare der „niet-afschaffers”; omdat het gebruik van Alkohl in vele gevallen nuttig en onmisbaar is, en het streven naar algemeene afschaffing in strijd geacht moet worden met de *proefondervindelijke wetenschap, het volksgebruik en 't gezond verstand* :

SIT MODUS IN REBUS.

B E S L U I T.

Gemeentebesturen van Nederland! het geldt hier een gewichtig volksbelang, het zedelijk en stoffelijk welzijn uwer inwoners.

Wendt U eenparig en vol vertrouwen tot de Regeering. Vraagt en verzoekt dat Zij eene Rijkswet aanbiede, die de schandelijke dronkenschap bestrijdt en beteugelt en welke aan de Gemeentekassen nieuwe inkomsten bezorgt, om de meerdere uitgaven, noodig voor de uitvoering der tegenwoordige Wet op het lager onderwijs (1878), met vrucht te lenigen of te dekken.

Van denzelfden schrijver zijn verschenen :

RES SACRA MISER

of de Wonden der Volksgezondheid en woorden van licht en opwekking aan de Leden der algemeene en bijzondere Armbesturen, Liefdadigheids- en Vincentius-Vereenigen in Nederland.

Prijs 25 cents.

NIEUWE FABELEN

voor de Nederlandsche Jeugd. (1868.)

Prijs 50 cents.